

Az RMDSZ 12. Kongresszusának tanulságai

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) április 17-18-án tartotta 12. Kongresszusát Kolozsváron, az „Újratervezés” mottó jegyében zajló tanácskozáson újra elnökké választották Kelemen Hunort, aki így újabb négy évig vezetheti a romániai magyarság legnagyobb támogatottsággal bíró politikai szervezetét. A Kongresszus jelentősége nem a leendő szövetségi elnök személyének megválasztásában állt - hiszen Kelemen Hunornak nem akadt kihívója – inkább a Szövetség megújításához vezető konkrét lépések meghatározása, az „újratervezés” mikéntjének kijelölése volt a feladat.

Köszöntőbeszéd

Bár egy pártkongresszuson a meghívottak köszöntőbeszédei ritkák adnak alkalmat messzemenő következtetések levonására, néhány meglepő üzenet is elhangzott az RMDSZ kongresszusának helyszínén. Ilyen volt Klaus Johannis román államfő üzenete – amelyet teljes egészében csak később, az államfő hivatal honlapján tettek közzé –, amelyben az elnökválasztáson résztvevő romániai magyarok elsöprő többségének szavazatával megválasztott politikus kifejtette: „sok még a tennivaló olyan kisebbségi célkitűzések elérésében, mint a törvények által rögzített jogok gyakorlati érvényesítése vagy a nemzeti identitás megőrzését szolgáló garanciák javítása”. Azért rendkívül fontos az államfő üzenete, mivel ezzel ellentmond annak a hivatalos román álláspontnak tekinthető axiómának, hogy Románia példás módon rendezte a nemzeti kisebbségek helyzetét. Ennek hangot adott egyébként Victor Ponta miniszterelnök is köszöntőbeszédében, aki éppen Johannis megválasztásával támasztotta alá azt a meglátását, hogy így már senki sem állíthatja: Romániában diszkrimináció éri a nemzeti kisebbségeket.

Hasonlóan jelentőségtesnek minősíthetjük Mario Davidnak, az Európai Néppárt alelnökének felszólalását, aki kimondta azt, amit európai politikusok ritkán mondanak ki: a magyar közösség autonómia iránti igénye nem veszélyeztetheti az ország nemzetbiztonságát, ezért nem szabadna zaklatni a békés eszközökkel ezért a célért küzdő polgárokat. Mario David minden bizonnyal az Európai Néppárt vezetőségének tudtával és beleegyezésével mondta el beszédét, tudatában annak, hogy a közönség soraiban ül a román miniszterelnök, a román államfő belpolitikai tanácsadója, a szenátus elnöke, a parlamenti pártok elnökei, illetve a teljes román központi

média. Bár a román médiában nem talált visszhangra a néppárti alelnök beszéde, hasonló megnyilvánulások segíthetnek elfogadhatóvá tenni az autonómiáról való közbeszéd lefolytatását is.

Semjén Zsolt nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes Orbán Viktor üzenetét tolmácsolta az RMDSZ kongresszusán, majd beszédében felsorakoztatta azokat a sérelmeket, amelyek a magyar közösséget érik Romániában: a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium visszaállamosítását, a himnuszéneklés miatt kirótt bírságokat, a kétnyelvűség problémáját, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE) magyar kara létrehozásának akadályozását, valamint azt, hogy a román belügyminisztérium nemzetbiztonsági kockázatnak tekinti az autonómiatörekvéseket. Semjén Zsolt azt is kijelentette: „az egyetemeres magyarság szempontjából létfontosságú az erős magyar képviselő, ezért a magyar összefogás a történelem erkölcsi, politikai parancsa. Nem fogadható el semmi, ami az RMDSZ-t gyengíti”. Ezzel a miniszterelnök-helyettes tulajdonképpen megismételte azt, amit az RMDSZ 25 éves születésnapjára ünnepséget mondott januárban szintén Kolozsváron: a magyar kormány számára prioritást jelent, hogy az etnikai magyar képviselő megerősödjön, ezért egy másik magyar szervezet indulása révén a képviselő veszélyeztetését „elfogadhatatlannak” tartják. Semjén Zsolt mellett Tóbiás József MSZP-elnök és Schiffer András, az LMP társelnöke mondott beszédet a kongresszuson, a Jobbikot nem hívták meg az eseményre.

Biró Zsolt, a Magyar Polgári Párt (MPP) elnökeként elmondott beszédében a „testvérharc” lezárását jelentette be, ami az elmúlt időszakban végrehajtott RMDSZ-MPP kiegyezést pecsételte meg. Először fordult elő, hogy egy MPP-elnök részt vett az RMDSZ kongresszusán, ami mindenképpen könnyebbé teheti a két szervezet közötti további közeledés elfogadását az RMDSZ belső nyilvánossága részéről. A jövő évi önkormányzati választásokon több településen is várható a közös jelölt indítása, ami természetesen nem zárja ki a versenyt sem azokon a helyeken, ahol ez nem veszélyezteti a magyar képviselő gyengülését. Az MPP-vel ellentétben az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) nem kapott meghívót a kolozsvári eseményre, ám Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes péntek délután ellátogatott a párt kolozsvári székházába, ahol Toró T. Tiborral, a Néppárt alelnökével tárgyalt „a romániai magyar politikai szervezetek összefogásáról azokban a kérdésekben, amelyekben eredményt csak közösen lehet elérni”. Egyébként a Klaus Johannis államfőt az RMDSZ kongresszusán képviselő tanácsos, Laurentiu-Mihai Stefan is találkozott az EMNP alelnökével Kolozsváron.

A román parlamenti pártok vezetői – a felbomlás határán egyensúlyozó Dan Diaconescu Néppártot (PPDD) nem hívták meg – is képviseltették magukat a rendezvényen, beszédeikben általában pozitív hangnemet ütöttek meg az RMDSZ-el, a magyar közösséggel, sőt, a közösség egyes igényeivel szemben is. Talán csak a kormányzó szociáldemokraták szatellitpártja, a Konzervatív Párt (PC) vezetője, Daniel Constantin volt elutasítóbb, ő a hivatalos román álláspontot mondta fel, amely szerint Románia példaértékűen rendezte a kisebbségek helyzetét. A kormányzó koalíció láthatóan jól elosztotta a beszédek hangnemét, Calin Popescu Tariceanu szenátusi elnök volt a legbarátságosabb – ő kapta a legnagyobb tapsot azért a gondolatért, hogy Kolozsvár román elnevezéséből el kellene hagyni a Napoca szót –, míg Victor Ponta miniszterelnök inkább a közéletet választotta. Az ellenzéki liberálisok társelnöke, Vasile Blaga egyenesen egy hosszútávú, 10 évre szóló partnerséget ajánlott az RMDSZ-nek, amely során „felzárkóztathatják Romániát az EU-s középmezőnyhöz”. Az ellenzéknek szüksége lenne a parlamentben a magyar képviselet támogatására, ugyanakkor a jelenlegi helyzetben még ez sem lenne elegendő a Victor Ponta mögött álló többség megdöntésére, így az ajánlat inkább egy későbbi, akár a rendes parlamenti választások utáni időpontban történő együttműködésre vonatkozhat.

Politikai vita, elnökválasztás

Az RMDSZ – bár az utóbbi években meg tudta őrizni fölényét kihívóival szemben a romániai magyarok voksaiért vívott harcban – továbbra is folyamatosan veszíti a szavazókat, a tavalyi elnökválasztáson pedig Klaus Johannis jóval több magyar ember szavazatát kapta meg, mint a két magyar elnökjelölt együttesen. Mindezt olyan körülmények között, hogy az RMDSZ kétségeit fejezte ki annak kapcsán, hogy Johannis kedvezően viszonyulna a közösség elvárásaihoz, ezért nem is biztatta választóit a kisebbségi jelölt támogatására. A szövetségi elnök megválasztását megelőző politikai beszédekben legtöbbször az „újratervezés” mottó kapcsán fogalmazták meg gondolataikat a Szövetség különböző szintű képviselői. A beszédekben sokszor szerepelt az „alázat”, az „őszinteség” és a „szolgálat” kifejezések, ami mindenképpen mutatja a szándékait a reform szót látványosan kerülő, ám a változás szükségességét szorgalmazó vezetőknek, Kelemen Hunornak vagy Kovács Péter jelenlegi főtitkárnak. Mivel a választók körében sok esetben választottjaik arrogáns viselkedése, a kisemberek problémáinak figyelmen kívül hagyása szerepel, ezért a „politizálás módjának” megváltoztatása mindenképpen részét képezheti annak az „újratervezésnek”, amelyet beharangoztak a kongresszussal az RMDSZ vezetői. Érzékelhető

volt azonban, hogy nem mindenki fogadta örömmel a változtatási szándékot, Markó Béla volt szövetségi elnök mellett többen is abbéli véleményüknek adtak hangot, hogy az „újratervezés” jelszóval a szervezet tulajdonképpen beismerte, hogy több hibát is elkövetett az elmúlt időszakban. Egy, éppen a kongresszus előtt nyilvánosságra került ügy jól mutatja a Szövetségben meglévő különböző álláspontok dinamikáját: a honatyák speciális nyugdíjának bevezetéséről szóló jogszabály-tervezetet az RMDSZ parlamenti képviselőinek többsége ellátta kézjeggyével, majd több befolyásos frakciótag a sajtóban is a jogszabály szükségességével érvelt, miközben az egész kérdés felvetése rendkívül kényelmetlen lehet az emberek problémáira való nagyobb odafigyelést ígérő RMDSZ-es vezetőknek, köztük Kelemen Hunornak, aki a kongresszus alatt újságírói kérdésre le is szögezte, hogy a szervezet nem támogatja a jogszabály elfogadását.

Kelemen Hunor újraválasztása formaságnak számított, a politikus programbeszédében szintén a változtatás szükségességét, egy „nyitott és befogadó” szervezet kialakítását emelte ki, hozzátéve, hogy az RMDSZ-nek nem a kormányra jutásra kell összpontosítania, hanem az emberek bizalmának visszaszerzésére. Ezzel a gondolattal a régi-új elnök homlokegyenest ellentmondott a Verestóy Attila felszólalásában foglaltaknak, a szervezet befolyásos szenátora ugyanis fő célként azt jelölte meg, hogy az RMDSZ 2016 után kormányra tudjon lépni.

Az RMDSZ vezetőinek beszédeiből kiolvasható, hogy a Szövetség a jövőben nagyobb figyelmet fordítana a társadalomszervezésre, a közösségépítő stratégiák kidolgozására és életbe ültetésére, ehhez pedig az eddiginél nagyobb nyitottsággal fordulnának a szakmai szervezetek, civil mozgalmak, akadémiai szféra felé.

Dokumentumok elfogadása, módosítása

Az RMDSZ belső struktúrájában a legfontosabb változtatásként a politikai alelnöki intézmény megszüntetését fogadta el a kongresszus, a 2011-ben létrehozott, Borbély László által viselt tisztség megszüntetésével a politikai alelnök feladatait és jogköreit részben a szövetségi elnök, részben pedig a Szövetségi Képviselők Tanácsának (SZKT) elnöke veszi át. A szintén 2011 óta létező Főtitkárság és főtitkár Ügyvezető Elnökséggé és ügyvezető elnökké alakul, ezzel a szervezet vélhetően azt szeretné kiemelni, hogy ez az intézmény újra hangsúlyosabban foglalkozik majd a társadalomszervezéssel. A szövetségi elnök jogköreinek sorában megjelent, hogy koordinálja a szervezet külpolitikai tevékenységét, továbbá összehangolja a bukaresti adminisztrációban dolgozó tisztviselők munkáját – ezek eddig a politikai alelnök feladatai voltak. A szövetségi elnöki tisztség további erősítésére utal, hogy saját hatáskörben szankció

alkalmazását kezdeményezheti bármelyik RMDSZ-tisztségviselővel szemben – eddig erre nem volt lehetőség. Az Ügyvezető Elnökség hatáskörei nem változnak érdemben a Főtitkárság hatásköreihez képest, érdekesség, hogy az alapszabályzat-módosító bizottság elvetette Kovács Péter jelenlegi főtitkár kezdeményezését, miszerint minden megyében működtek volna megyei ügyvezető elnökségek, alárendelve a központi Ügyvezető Elnökségnek. Azaz a területi szervezetek nem mentek bele abba, hogy a központ nagyobb felügyeletet gyakoroljon felettük.

A kongresszus végén a küldöttek különböző szakpolitikai dokumentumokat fogadtak el, ezek sorában az oktatással foglalkozó szöveg a legjelentősebb, amely a Szövetség legfontosabb célkitűzésének nevezi a versenyképes oktatási rendszer megteremtését és konkrét feladatokat nevez meg ezen a területen. Ezek sorában megjelenik számos, a pedagógusok munkáját és a diákok életét közvetlenül befolyásoló dolog, amelyek megoldására a Szövetség határidőt is vállalt: 2016 végét, ameddig szakemberekkel, döntéshozókkal és civilekkel együttműködve választ talál a romániai magyar közoktatás nagy problémáira. Ezek a gondok részben abból adódnak, hogy a 2011-nem elfogadott új oktatási törvény számos rendelkezését nem sikerült gyakorlatba ültetni, annak ellenére sem, hogy az RMDSZ kormányzati szerepet vállalt és az oktatási tárca kisebbségi államtitkárságának folyamatosan RMDSZ-es vezetője van. Kiemelendő még a nemzetpolitikai törekvésekre vonatkozó dokumentum, amely hangsúlyozza, hogy a társadalomszervezési munkában az eddigieknél hangsúlyosabban fog támaszkodni a szervezet az önkormányzatokra.

Összességében az RMDSZ 12. Kongresszusa a változtatás szükségességének üzenetét hordozta magában, megállapítható, hogy van szándék és vannak tervek a reformok mikéntjére is a szervezet vezetői részéről, ám az „újratervezés” sikere minden bizonnyal csak az elkövetkező hónapok, évek munkájának függvénye lehet. Az elkövetkező időszakban a 2016 tavaszán sorra kerülő önkormányzati választásokra való jelöltállítás, valamint a parlamenti választásokra való felkészülés jegyében a választási rendszer átalakításának következményei uralhatják a szervezet napirendjét.